

O'QITUVCHILARDA KREATIV FIKRLASH

Mustafaqulova Jasmina O'ktam qizi
Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi kunda bolalarning intellekti juda rivojlanganini hisobga olgan holda, o'qituvchilar ularning darsga bo'lgan qiziqishlarini oshirish uchun darslarga kreativ tarzda yondashishi, fikrlashi yoritildi

Kalit so'zlar: Kreativ, vizual fikrlash, assotsiativ fikrlash, kommunikativlik, kollaboratsiya, PISA, PIRLS

Kreativ fikrlash:

Kreativ fikrlash - bu o'ziga xos g'oyalarni yaratish, o'zgacha fikrlash va muammolarga noan'anaviy burchaklardan yondashish qobiliyatini anglatadi. Bu an'anaviy fikrlash shakllaridan voz kechishni va yangi imkoniyatlarni o'rganishni o'z ichiga oladi.

Bunday fikrlash turi badiiy yoki ijodiy sohalar bilan chegaralanib qolmaydi - bu turli sohalarida muammolarni hal qilish, innovatsiyalar va shaxsiy rivojlanish uchun qimmatli mahoratdir.

Har bir inson ijodkorlik, yaratuvchanlik qobiliyati bilan dunyoga keladi. Barcha odamlar tug'ma ravishda ijodkordir, agarda ijodkorlik muammoni hal qilish qobiliyati sifatida tushunilsa. Hal qilish kerak bo'lgan muammo paydo bo'lganda ijodkorlik rivojlanadi.

Muammolarni hal qilish - bu biz kundalik yumushlarni bajarishdan tortib, murakkab loyihalarni amalga oshirishgacha bo'lgan har kuni qilishimiz kerak bo'lgan holatdir.

Kreativ fikrlash (tanqidiy fikrlashning hamrohi) o'quvchi uchun bebaho mahorat bo'lib, muammolar va vaziyatlarga yangicha nuqtai nazardan qarashga yordam beradi.

Bu o'tmishdagi yoki hozirgi muammolarga mos noan'anaviy yechimlarni ishlab chiqish usuli. Bu fikr va g'oyalar muammoning cheklovlari, to'siqlaridan oshib ketish yo'li.

Ijodiy fikrlovchi o'quvchi qiziquvchan, optimistik va boshqalar nazdida xayolparastroq, u muammolarni qiziqarli imkoniyatlar sifatida ko'radi va taxminlarga qarshi chiqib, osonlikcha taslim bo'lmaydi, qattiq mehnat qiladi.

Kreativ fikrlash shakllantiradigan qobilyatlar:

Vizual fikrlash

Fikr va tushunchalarni ongda tasavvur qilish qobiliyatini rivojlantiradi. G'oyalarni samarali shakllantirish va muloqot qilishda yordam berish uchun aql

xaritasi, eskiz yoki hikoyalar taxtasi kabi vizual vositalardan foydalaniladi. Natijada, o'quvchilar jonli tasavvurga ega bo'ladi.

Assotsiativ fikrlash :

Bir-biriga bog'liq bo'lmagan tushunchalar o'rtasidagi aloqa va assotsiatsiyalarni shakllantiradi. Yangi fikrlash usullarini ilhomlantiradigan o'xshashliklar izlanadi, noan'anaviy g'oyalar yoki yondashuvlar ishlab chiqiladi.

Bardoshlilik:

Qiyinchiliklar, muvaffaqiyatsizliklar va to'siqlarni ijodiy jarayonning ajralmas qismi sifatida qabul qilib, chidamli bo'lishga o'rganadi. Tavakkal qilishga tayyor bo'lish, muvaffaqiyatsizliklardan saboq olish va qiyinchiliklarga qarshi tura olish qobiliyati paydo bo'ladi.

Hamkorlikdagi fikrlash:

Aqliy hujum bilan shug'ullanib, fikr almashish, turli nuqtayi nazarlarga ega bo'lish va jamoaviy aql orqali innovatsion fikrlashni uyg'otadi. Hamkorlik, jamoalarda samarali ishlash, turli nuqtayi nazarlarni qadrlash va hamkorlik muhitini rivojlantiradi.

Qiziquvchan ongni rag'batlantirish:

Yangi yondashuvlar, texnikalar va g'oyalarni doimiy o'rganish hamda takomillashtirish, o'ziga xos yechimlarni yaratish qobiliyatini, izlanuvchanlik, yangi mavzularni o'rganishga, savollar berishga ishtiyoqli bo'lishni rag'batlantiradi.

Mulohaza yuritish:

O'z-o'zini anglash va ongni rivojlantirish uchun mulohaza yurita oladi, innovatsion g'oyalarni yaratish uchun chuqur kuzatish va mulohaza yuritishni, g'oyalarni tanqidiy baholash, ma'lumotni tahlil qilish va asosli xulosalar chiqarish qobiliyatini shakllantiradi.

Tafakkurning yuqori darajasiga erishish uchun an'anaviy, o'qituvchiga yo'naltirilgan ta'lim uslubi yetarli emas. O'quvchilarga o'z bilimlari bilan nima qilish kerakligini ijodiy yo'l bilan o'rgatish, faol ravishda o'rganish uchun joy va vaqtni berish kerak. Bunga javoban, Creative Pedagogika o'z o'qituvchilariga ishonadigan passiv o'quvchilarni o'zgartiradi, bu esa qiziqarli va sezgir o'rganish uchun joy yaratadi.

Ijodiy pedagogika ta'lim uslubini "O'quvchilarni qanday qilib ijodiy o'rganishga va o'zlarini yaratuvchisi va kelajagini yaratuvchisiga aylantirishga o'rgatadi" deb ataydi (Aleinikov 2013). O'quvchilar o'zlarining ta'limlari uchun mas'uliyatni o'z zimmalariga olib, o'zlarining ta'lim direktorlari sifatida joylashadilar. Ijodiy pedagogika bilan shug'ullanganlar o'z ishlari haqida chuqurroq o'ylashadi, uzoqroq. Eng muhimi, bu yerda o'quv jarayoni ko'rsatmaning oxiri sifatida qaralmaydi, aksincha, ongni faollashtirish va jalb qilish uchun vositadir. Ijodiy pedagogika o'qituvchining o'quvchining bilim olishidagi roliga ham ahamiyat beradi. O'qituvchilardan qanday qilib ijodiy o'qitish, muqobil imkoniyatlarni ko'rib chiqish va muammolarni yangi va ixtirochilik usullari bilan tushunish haqida ma'lumotga ega

bo'lish talab etiladi. Ijodiy pedagogika o'qituvchining ma'lumotni samarali tarzda uzatishning muqobil usullarini ishlab chiqish qobiliyatida tan olinadi. O'qituvchilarning darslarini yaxshilash uchun zarur bo'lgan ijodiy yondashuvlarni qo'llashlari uchun uzluksiz kasbiy rivojlanish juda muhimdir. Jozibador sinfning asoslari sizning ushbu o'rganish uslubini tushunishingizga asoslanadi.

Ushbu ko'nikmalar kelajakda shaxsiy va professional hayotning turli jabhalarida rivojlanishga olib keladi.

4K nima degani?

Boshlang'ich sinflarda qo'llanishi boshlanayotgan yangi tamoyil haqida. 4K yondashuvi o'z nomi bilan 4 ta tamoyilni o'z ichiga oladi:

- 1.Kritik (tanqidiy) fikrlash
- 2.Kreativ fikrlash
- 3.Kommunikativlik
- 4.Kollaboratsiya

Yangi innovatsion yondashuvni O'zbekiston maktablarida joriy etishdan oldin xorijiy tajribalar ham o'rganildi. Singapur, Xitoy, Angliya, Finlandiya, Estoniya kabi ta'limi ilg'or mamlakatlar o'quvchilarda 4K tamoyilini o'z ichiga olgan XXI asr ko'nikmalarini rivojlantirishga asosiy e'tibor qaratadi.

PISA, PIRLS kabi xalqaro reytinglarda yuqori o'rinlarni egallagan davlatlar ta'limida o'quvchilarda "4K"ni o'z ichiga olgan muloqot, tadqiqot, yaratuvchanlik kabi ko'nikmalarga alohida urg'u berilgan va shuning uchun ham ular xalqaro reytinglarda katta natijalarga erishishyapti.

2. Kreativ fikrlash: O'quvchilar o'z maqsadlariga erishish uchun yangi yondashuvlarni qo'llashni o'rganadi, innovatsion yechimlarni ishlab chiqadilar va ijodiy muammolarni hal qilish ko'nikmalariga ega bo'ladi.

3. Kommunikativlik: O'quvchilar o'z fikrlarini aniq, ravshan ifodalashga, suhbatdoshni tinglashga va tushunishga, ma'lumotni yetkazishda til vositalaridan unumli foydalanishga o'rganadi.

4. Kollaboratsiya: Darsliklar o'quvchilarning jamoada ishlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradigan tarzda tuzilgan. Bu o'quvchilarga hamkorlik qilish, samarali fikr almashish va o'zaro qo'llab-quvvatlash ko'nikmalarini o'rganishga ko'maklashadi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, hozirda maktablarimizda darslarda kreativ yondashuvlar bilan dars jarayonlari olib borilmoqda, men o'z amaliyot davrimda buning guvohi bo'ldim. Mening fikrimcha, bu jarayon o'quvchilar bilim salohiyatini kengaytirmoqda, chunki darsda mavzuga har tomonlama yondashib tanqid qilib o'rgangan bolada fikrlash oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. B. E. Karimova "Kreativ pedagogika" o'quv qo'llanma Toshkent "Innovatsiya Ziyos" 2022-y
2. G. O. Ernazarova, M. Y. Yakubova, Sh. D. Oblaqulov "Kreativ pedagogika asoslari" Toshkent—2022
3. A. To'rayev, M. Usmonboyeva "Kreativ pedagogika asoslari " o'quv uslubiy qo'llanma Toshkent—2016